

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai
Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija

2025 m. gruodžio 15 d., Nr. 25-189SM

DĖL ATSISKAITYMŲ GRYNAISIAIS PINIGAIS RIBOS DIDINIMO NEPAGRĮSTUMO

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK), susipažinusi su Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo dėl Atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribojimo įstatymo Nr. XIV-1165 4 straipsnio pakeitimo įstatymo projekto Nr. XVP-134 projektu Nr. 25-7841(3) (toliau – Nutarimo projektas), nepitaria sprendimui iš dalies pritarti atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribos didinimui ir atkreipia dėmesį į esminį, nepaaiškintą Vyriausybės pozicijos pasikeitimą, kuris kelia pagrįstų abejonių dėl išvados nuoseklumo ir argumentuoto pagrįstumo.

Pirmojoje Nutarimo projekto versijoje buvo aiškiai ir nuosekliai išreikštas nepritarimas siūlymui didinti atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribą, nurodant, kad toks sprendimas prieštarauja šešėlinės ekonomikos ir PVM vengimo mažinimo tikslams ir apsunkintų Devynioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 112 punkte nustatytos priemonės įgyvendinimą. Pažymėtina, kad Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje ši nuostata yra išdėstyta 111 punktu, tačiau naujausioje Nutarimo projekto versijoje šis argumentas apskritai nebeminimas, o daroma priešinga išvada – jog trečioji Nutarimo projekto redakcija Vyriausybės programai neprieštaruja, nepateikiant tokio vertinimo pagrindimo. **Tai reiškia, kad iš pradžių siūlymas didinti atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribą buvo vertinamas kaip didinantis šešėlinės ekonomikos riziką ir prieštaraujantis Vyriausybės programinėms nuostatoms, tačiau naujausioje redakcijoje šie argumentai yra ištrinami ir faktiškai ignoruojami.**

LVK pažymi, kad galiojanti 5 000 eurų atsiskaitymų grynaisiais pinigais riba atitinka realius fizinių asmenų poreikius ir yra nepagrįstai įvardinama kaip nepakankama. Lietuvos banko 2025 m. apklausos duomenimis¹ gryniesi pinigai dažniausiai naudojami smulkiems, kasdieniams atsiskaitymams – turguje, kasdieniams pirkiniams ar kitiems nenumatytiems atvejams, ir vidutiniškai vienas gyventojas per mėnesį išsigrynina apie 351 eurą. Šie duomenys patvirtina, kad kasdieniams gyventojų poreikiams didesni atsiskaitymų grynaisiais pinigais limitai nėra būtini. Be to, galiojantis teisinis reguliavimas jau numato galimybę atsiskaityti grynaisiais pinigais ir didesnėmis sumomis, taikant pareigą apie tokį mokėjimą informuoti Valstybinę mokesčių inspekciją.

Tuo pačiu pažymėtina, kad kur kas didesnę riziką kelia atsiskaitymai grynaisiais pinigais tarp juridinių asmenų, nes tai sudaro palankias sąlygas fiktyviems sandoriams, pajamų slėpimui ir mokesčių vengimui. Tokie atsiskaitymai dažnai vykdomi be sąskaitų faktūrų, grindžiami žodiniais susitarimais, o tai apsunkina finansinių srautų kontrolę ir mažina bendrą ūkio skaidrumą. Net ir nedidelės vertės operacijos gali būti pasitelktos išvengti PVM ar akcizų prievolės. Nepaisant to, kad šiandien egzistuojant visoms galimybėms verslui nenaudoti grynujų pinigų atsiskaitant su kitais verslo subjektais, ir nepaisant to, kad grynujų pinigų tvarkymas sukuria verslui papildomus kaštus, kai kurios įmonės vis dar naudojasi galimybe atsiskaityti grynaisiais pinigais.

¹ <https://www.lb.lt/lt/leidiniai/lietuvos-gyventoju-apklausa-del-mokejimo-iprociu-apzvalga-2025-m>

Atsiskaitymai bankiniu pavedimu leidžia tiksliai fiksuoti sandorių turinį ir sumas, užtikrina lėšų atsekamumą, stiprina įmonių finansinę drausmę, padeda identifikuoti įtartinus mokėjimus ir taip tiesiogiai prisideda prie šešėlinės ekonomikos mažinimo, kaip tai numatyta Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 111 punkte. Be to, jau šiandien įmonės neišvengia elektroninių atsiskaitymų, nes privalo darbuotojams mokėti darbo užmokestį bankiniu pavedimu, taip pat turi pervesti socialinio draudimo įmokas ir mokesčius el. pinigais. **Todėl LVK siūlo svarstyti galimybę reguliavimu palaipsniui mažinti atsiskaitymus grynaisiais pinigais tarp juridinių asmenų.**

Pabrėžtina, kad Nutarimo projektui šiuo metu taikomas 3 darbo dienų derinimo terminas pažeidžia Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamentą. Reglamento 28 punkte nustatyta, kad taikant skubos tvarką pastabos teikiamos ne vėliau kaip per 5 darbo dienas, ir ši nuostata nenumato galimybės nustatyti trumpesnio termino. Todėl taikomas 3 darbo dienų derinimo laikotarpis laikytinas nesuderintu su galiojančiu teisiniu reguliavimu.

Atsižvelgdama į tai, LVK vertina, kad trečiojoje Nutarimo projekto versijoje pateiktas vertinimas nėra nuoseklus pačios Vyriausybės ankstesnių argumentų atžvilgiu ir nėra pagrįstas nei naujais duomenimis, nei pasikeitusiomis aplinkybėmis. LVK nuomone, Nutarimo projekte nėra aiškiai argumentuota siūloma nauja Vyriausybės pozicija, todėl nėra pagrindo keisti anksčiau siūlytos pozicijos ir pritarti atsiskaitymų grynaisiais pinigais ribos didinimui. Šią poziciją pagrindžia ir atsakingų institucijų – Finansų ministerijos bei Valstybinės mokesčių inspekcijos – nuosekli nuomonė, kad grynųjų pinigų atsiskaitymų ribojimas yra viena efektyviausių priemonių šešėlinei ekonomikai mažinti.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Generalinė direktorė

Ineta Rizgelė